

PREDICĂ LA SĂRBĂTOAREA SFINȚILOR APOSTOLI PETRU ȘI PAVEL

Preot dr. Ionel Popescu

*„În tot pământul a ieșit vestirea lor
și la marginile lumii cuvintele lor”
(Psalmul 18, 4).*

SERMON AT THE CELEBRATION OF THE HOLY APOSTLES PETER AND PAUL

Abstract: Our forever holy Church has determined that, on 29 June of every year, we must grace with spiritual joy our most sacred and worshiped apostles Peter and Paul. It is, however, not easy to transpose into human speech their worthy deeds meant to preach and spread the evangelic word, because only God knows the toils, hardships and sacrifices placed by them on the altar of the apostolic mission, further to the Lord's ascension and encirclement with the "upper power" through the grace of the Holy Spirit. Their wonderful deeds engulf the mind, while their teachings and their inspired interpretations of the words of the Holy Gospel spread their names throughout the entire Christian world, so that the words of the Psalmist are truly fitting for them: "the entire world has knowledge of their annunciation and their words have touched the edge of this world".

Keywords: sermon, church, apostles, preach

Iubiți credincioși,

Biserica noastră dreptmăritoare a rânduit ca în fiecare an, la 29 iunie, să-i cinstim, cu bucurie duhovnicească, pe sfinții și întru tot lăudații apostoli Petru și Pavel. Nu este, însă, ușor a tălmăci în grai omenesc vredniciile lor întru propovăduirea și răspândirea cuvântului evanghelic, deoarece numai Dumnezeu știe ostenele, chinurile și nevoințele pe care le-au așezat ei pe altarul misiunii apostolice, după Înălțarea Domnului la cer și îmbrăcarea cu „putere de sus” prin harul Duhului Sfânt.

Faptele lor minunate covârșesc mintea, iar învățăturile și inspiratele lor interpretări la cuvintele sfintei Evanghelii îi fac cunoscuți în toată lumea creștină, așa încât li se potrivesc întru totul cuvintele Psalmistului: „în tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii cuvintele lor”.

Nu întâmplător a așezat Biserica noastră pomenirea lor în aceeași zi de 29 iunie, când cei doi apostoli au primit cununa martiriului din porunca împăratului roman Nero, ucigașul de apostoli și de nenumărați creștini. Ei au fost așezați, de altfel, pe aceeași treaptă de vrednicie și de cinstire, pentru că, pe cât de mare este Petru, ca mărturisitor al dumnezeirii lui Hristos Domnul, ca Fiul al lui Dumnezeu (Matei 16, 16), pe atât de mare este și „Apostolul neamurilor”, cel ce s-a convertit pe drumul Damascului, devenind din Saul persecutorul, Pavel apostolul.

Sărbătoarea de astăzi închinată celor doi apostoli este un prilej potrivit pentru noi creștinii de a le rememora viața pământească și de a reactualiza faptele minunate ale acestor stâlpi ai Bisericii creștine, pentru ca din ele să reținem cele de folos vieții noastre și spre mântuire.

Apostolul Petru a fost chemat la apostolat împreună cu fratele său Andrei, pe când își exercitau meseria de pescar sub îndrumarea tatălui lor Iona, din Betsaida, pe malul lacului Ghenizaret sau Marea Galileii. Petru și mai tânărul său frate Andrei au lăsat totul – urmându-L pe Hristos, ai cărui ucenici devotați au rămas, toată viața. Lui Petru, Mântuitorul i-a schimbat numele de Simon în Chifa, care înseamnă „piatră”, de unde și numele de Simon Petru, adică Simon cel tare în credință.

La picioarele Domnului a învățat Petru adâncurile Teologiei. De la El a auzit cuvinte negrăite vreodată de om, a văzut minuni nemaiauzite pe pământ, a avut trăiri necunoscute până atunci de către muritori. Toate acestea și multe altele, l-au făcut să creadă și să mărturisească cu tărie, în numele celorlalți apostoli, că „Iisus este Fiul lui Dumnezeu Celui viu” (Matei 16, 16).

Cu apostolii frați Iacob și Ioan, Petru a fost de față la minunea Schimbării la față a Mântuitorului pe Muntele Tabor, unde s-a simțit cuprins de o bucurie atât de mare, încât a exclamat: „Doamne, bine este nouă să fim aici” (Matei 17, 4).

În noaptea cutremurătoare a prinderii Domnului Hristos în grădina Ghetsimani, Petru, cu mult curaj, încearcă să-L apere, tăind urechea dreaptă a slujitorului Malhus. Cunoaște, însă, și descumpănirea, când Iisus este judecat de sinedriu și când, speriat de amploarea, de complexitatea și turnura violentă a evenimentelor, se leapădă de trei ori de Domnul, jurându-se că nu-L cunoaște. Când a conștientizat gravitatea faptei sale, la cântatul cocoșului a ieșit din curtea arhiereului și a „plâns cu amar” (Matei 26, 69-75).

După Înviere, Petru aleargă la mormânt și-l găsește gol (Luca 24, 12), iar la Marea Galileii, Mântuitorul înviat se arată la câțiva dintre apostoli, între

care se afla și fostul pescar, pe care-L repune în demnitatea de apostol, din care singur decăzuse lepădându-se, în curtea arhierului de la Ierusalim.

Înainte de Pogorârea Duhului Sfânt, apostolul Petru propune alegerea unui alt ucenic în locul lui Iuda Iscarioteanul, iar la Cincizecime rostește un cuvânt înălțător, argumentat cu citate din cărțile Vechiului Testament, în urma căruia se botează, într-o singură zi, 3000 de suflete, formându-se, astfel, prima comunitate creștină la Ierusalim.

Plin de râvnă pentru Hristos și pentru sfânta Sa Evanghelie, predică fără teamă pe ulițele Ierusalimului, în pridvorul templului sfânt și în casele unor apropiați. Peste tot botează, învață, sfătuiește, săvârșește minuni, muștră, suferă aspre prigoniri și chiar închisoare. Se implică apoi, cu ceilalți apostoli, în organizarea tinerei comunități din Cetatea Sfântă, în minunata operă filantropică a Bisericii primare, sprijină agapele creștine și așază, cu soborul apostolilor, pe cei șapte diaconi, tot pentru a-i ajuta pe frații ierusalimiteni nevoiași.

Urmând poruncii Mântuitorului: „mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura” (Marcu 16, 15), Sfântul Apostol Petru răspândește „vestea cea bună” la Lida (Lod), la Iope (Jaffa) și la Cezareea Palestinei, unde botează pe sutașul (centurionul) Corneliu, cu toată familia sa, cu „rudeniile și prietenii cei mai de aproape” (Faptele Apostolilor 10, 24 și 47-48).

Potrivit tradiției bisericești, apostolul Petru a continuat activitatea de propovăduire a Evangheliei în Antiohia Siriei și în câteva provincii ale Asiei Mici: Pont, Galatia, Capadocia și Bitinia. Credincioșilor din acele părți ale Turciei de azi, „ce trăiesc împărțiați printre străini” (I Petru 1, 1), sfântul Petru le-a adresat două epistole numite sobornicești, înscrise în rândul cărților canonice ale Noului Testament, prin care le-a transmis frumoase învățături și îndemnuri referitoare la viața morală, la datoriile soților, despre Patimile Domnului, puterea Botezului, datoriile preoților și ale credincioșilor, avertizându-i, totodată, cu privire la ivirea învățătorilor mincinoși și la păcatul lepădării de credința cea adevărată.

Te temeiul textului: „Biserica cea aleasă din Babilon și Marcu, fiul meu, vă îmbrățișează” (Petru 5, 13), se crede că Sfântul Apostol Petru a vestit cuvântul Evangheliei Domnului nostru Iisus Hristos până în Orientul îndepărtat, avându-l însoțitor și tahigraf (secretar, stenograf) pe tânărul evanghelist Ioan Marcu.

Prin rânduiala bunului Dumnezeu, apostolul Petru a fost trimis să propovăduiască Evanghelia și la Roma, „aeterna civitas”, capitala Imperiului Roman. Mărturii nouetamentare despre activitatea apostolului Petru la Roma nu s-au păstrat, însă unii Părinți și scriitori bisericești, precum sfântul Irineu al Lugdunumului (Lyonului de azi) și fericitul Ieronim precizează că „Biserica Romei, cea mai mare și mai veche, cunoscută de toți [...], a fost întemeiată și statornicită la Roma de cei doi apostoli preaslăviți, Petru și Pavel”.

Pe vremea crudului împărat roman Nero (54-68) au fost ordonate aspre și sângeroase persecuții împotriva creștinilor din capitala imperiului, în timpul cărora a fost martirizat și Sfântul Apostol Petru, la data de 29 iunie, anul 67, prin răstignirea cu capul în jos, așa cum el însuși a cerut. Curajosul apostol a considerat că nu este vrednic să primească o moarte martirică întocmai cu cea a Mântuitorului.

Legenda Aurea de Iacobus da Voragine, publicată în secolul al XIII-lea și preluată de cunoscutul scriitor polonez Henryk Sienkiewicz în cunoscutul său roman *Quo Vadis*, relatează momentul emoționant al plecării sfântului Petru din Roma, pentru a se salva de la moartea martirică și întâlnirea apostolului cu Iisus, pe Care L-a întrebat: „Quo vadis, Domine? (Încotro te-ndrești, Doamne)”, la care Mântuitorul a răspuns: „Am venit la Roma, spre a fi din nou răstignit”. În urma acestei revelații, apostolul Petru s-a întors la Roma și a primit cununa martiriului, lăsându-ne moștenire o pildă de nepieritoare credință și iubire față de Hristos Domnul și de Evanghelia Sa.

Dreptmăritori creștini,

Celălalt apostol pe care-l cinstim astăzi, cu merite nemuritoare în opera de răspândire a învățaturii creștine, este sfântul Pavel, supranumit „Apostolul neamurilor”, pentru activitatea sa rodnică printre păgâni.

Născut în localitatea Tarsul Ciliciei (sudul Turciei de azi), din părinți evrei, s-a pregătit încă din copilărie ca să devină „rabi” (învățător). Mai întâi, tânărul Saul a învățat limba greacă, dialectul comun, a studiat filosofia și retorica în școlile renumite ale Tarsului, apoi a plecat la Ierusalim și s-a format din punct de vedere teologic „la picioarele lui Gamaliel”, cel mai renumit rabin și profesor al acelor vremuri. De la Gamaliel a învățat Legea, Prorocii și Psalmii, a deprins studiul Talmudului, același rabin l-a introdus în exegeza adâncă a vechilor Scripturi și în respectul față de sfințenia templului, pentru care era plin de râvnă.

Aflându-se încă în perioada studiilor, Saul fariseul a auzit vorbindu-se despre învățătura cea nouă propovăduită de ucenicii „Galileanului răstignit” pe Golgota, la care aveau tot mai mulți conaționali ai săi, între care și unii dintre sinedriști, precum: Iosif din Arimateea și Nicodim.

În acest timp, tânărul fariseu Saul „sporea în iudaism mai mult decât mulți dintre cei ce erau de vârsta sa, fiind râvnitor al datinilor pământești” (Galateni 1, 14). Dumnezeu a avut, însă, alt plan cu zelusul fariseu Saul, socotindu-l credincios și vrednic să-I slujească. Astfel, „pe mine, care mai înainte huleam, prigoneam și batjocoream – scria apostolul ucenicului său, episcopul Timotei din Efes – m-a miluit, căci în necredința mea, am lucrat din neștiință” (I Timotei 1, 13-14). A devenit astfel din prigonitor al Bisericii și participant la uciderea cu pietre a Sfântului Arhidiacon Ștefan, al treisprezecela apostol al Domnului.

Zguduitoarea convertire a lui Saul din Tars, poate cea mai impresionantă din istoria creștinismului, s-a petrecut în momentul când acesta, „suflând încă amenințare și ucidere împotriva ucenicilor Domnului, a mers la arhiereu și a cerut de la el scrisori către sinagogile din Damasc ca, dacă va afla acolo pe vreunii, atât bărbați, cât și femei, că merg pe calea aceasta, să-i aducă legați la Ierusalim”. Pe când se apropia de cunoscuta cetate a Damascului, pe Saul l-a învăluit „o lumină din cer, ca de fulger” și, căzând la pământ, „a auzit un glas, zicându-i: Saule, Saule, de ce mă prigonești? Iar el a zis: Cine ești, Doamne? Și Domnul a zis: Eu sunt Iisus, pe Care tu Îl prigonești” (Faptele Apostolilor 9, 1-6).

Rămas fără vedere, Saul a fost dus la Damasc, unde a fost întâmpinat de ucenicul Domnului, Anania, care și-a pus mâinile peste el și i-a zis: „Frate Saul, Domnul Iisus, Cel ce ți S-a arătat pe calea pe care tu veneai, m-a trimis să vezi iarăși și să te umpli de Duh Sfânt. Și îndată au căzut de pe ochii lui ca niște solzi; și a văzut iarăși și, sculându-se a fost botezat” (Faptele apostolilor 9, 17-18).

După acest moment crucial al vieții sale, sfântul Pavel a viețuit trei ani de zile în pustiu Arabiei, pregătindu-se în aspre nevoițe, post, meditație și rugăciune, pentru noua și importanta sa misiune de trimis al lui Dumnezeu la propovăduirea Evangheliei Fiului Său, Domnul nostru Iisus Hristos în lumea păgână și greco-romană. În acești ani de înaltă trăire și neîncetată cugetare duhovnicească i s-a descoperit Evanghelia pe care nu o învățase din gura Domnului Hristos precum ceilalți apostoli și tot acolo, în pustiu Arabiei, s-a învrednicit de „vedenii și descoperiri de la Dumnezeu”. Atât de profundă și sfântă a fost viețuirea sa în anii aceia ai retragerii din lume și atât de adâncă experiența mistică pe care a trăit-o, încât a ajuns să preguste din dulceața și frumusețea negrăită a raiului. „Cunosc un om în Hristos – scria Sfântul Pavel credincioșilor creștini din Corint – care acum paisprezece ani – fie în trup, nu știu, fie în afară de trup, nu știu; Dumnezeu știe – a fost răpit în rai și a auzit cuvinte de nespuse, pe care nu se cuvine omului să le grăiască” (II Corinteni 12, 2-4).

Cu aceste cuvinte dumnezeiești în suflet, luminat și întărit de Harul Duhului Sfânt, apostolul Pavel a desfășurat o activitate misionară fără egal în istoria Bisericii noastre dreptmăritoare. Însoțit de ucenicii săi: Barnaba, Sila, Marcu, doctorul Luca, Timotei, Tit ș.a., a efectuat trei călătorii misionare de mare amploare, cu scopul de a răspândi Evanghelia popoarelor păgâne și greco-romane. Pornind din Antiohia Siriei, sfântul Pavel și credincioșii săi ucenici au ajuns în insula Cipru, apoi au străbătut Asia Mică și L-au propovăduit „cu timp și fără timp” pe Mesia, pe Iisus Hristos Mântuitorul, în sinagogile evreilor, prin piețe și case particulare din provinciile Pamfilia, Frigia, Galatia, cu cetățile Listra, Iconiu, Derbe, Milet, Troa și Efes, unde a pătimit multe din partea necredincioșilor.

Chemat de Dumnezeu să vestească Evanghelia în Macedonia (Faptele apostolilor 16, 9-10), sfântul Pavel a pășit pe pământul Europei și a înființat

Bisericile din cetățile Filipi, Tesalonic, Bereea, Atena și Corint. În toate orașele vechii Elade s-a adresat, mai întâi, iudeilor monoteiști, care cunoșteau vechile profeții despre venirea lui Mesia, apoi localnicilor politeiști. Luminat de Tatăl ceresc, apostolul Pavel s-a adresat filosofilor și oratorilor din areopagul Atenei, cărora le-a vorbit despre Dumnezeu necunoscut „pe Care voi, necunoscându-L, Îl cinstiți, pe Acesta Îl vestesc vouă. Dumnezeu, Care a făcut lumea și toate cele ce sunt în ea, Acesta fiind Domnul cerului și al pământului, nu locuiește în temple făcute de mâini...”. Cuvântul său înflăcărat și bine argumentat a pătruns în sufletul multor atenieni care „alipindu-se de el, au crezut, între care și Dionisie Areopagitul și o femeie cu numele Damaris și alții împreună cu ei” (Faptele apostolilor 17, 23-34).

Cinstiți creștini și creștine,

Cuvântul sfânt al Evangheliei, semănat de apostolul Pavel în sufletul atâtor oameni însetați după adevăr, dreptate, pace sufletească și mântuire a fost întărit cu multe minuni săvârșite de el, prin puterea lui Dumnezeu. În bisericile pe care le-a întemeiat și le-a organizat, Apostolul neamurilor a hirotonit preoți și episcopi, așa cum au fost episcopul Timotei la Efes (Faptele apostolilor 14, 23) și episcopul Tit în insula Creta (I Timotei 1, 2-3, Tit 1, 4-5). Acestor comunități creștine și unor ucenici le-a trimis apoi 14 epistole sau scrisori pastorale, care sunt adevărate comori de învățătură și norme de viață morală mântuitoare.

După aproape 15 ani de jertfă pentru Hristos și Evanghelia Sa, petrecuți „în călătorii adeseori, în primejdii de râuri, în primejdii de la tâlhari, în primejdii de la neamul meu, în primejdii de la păgâni; [...] în osteneală și în trudă, în privegheri adeseori, în foame și în sete, în posturi de multe ori, în frig și în lipsă de haine” (II Corinteni 11, 26-28), neînfricatul apostol a fost arestat la Ierusalim și întemnițat la Cezareea Palestinei (anii 58-60), apoi este trimis la Roma, spre a fi judecat, în calitate de cetățean roman, de tribunalul Cezarului. Achitat de tribunalul roman, apostolul Pavel revine în Orient, vizitează bisericile întemeiate și le întărește în credință, dar este arestat și trimis în cea de-a doua captivitate la Roma, din păcate, fără nădejde de scăpare. În vara anului 67, Sfântul Apostol Pavel a primit cununa martiriului la Roma, fiind ucis cu sabia, întrucât era cetățean roman.

Iubiți frați și surori în Domnul,

Sfinții Apostoli Petru și Pavel, sărbătoriți de toată creștinătatea în această zi binecuvântată, sunt stâlpii puternici pe care s-a zidit Biserica noastră drept-măritoare, „piatra cea din capul unghiului fiind însuși Iisus Hristos” (Efeseni 2, 20). Din momentul chemării la misiunea înaltă de apostoli, amândoi au dat dovadă de credință tare și de iubire nețărmuită față de Dumnezeu și de semenii.

Propovăduirea lor a fost pilduitoare și convingătoare, fundamentată pe vechile profeții despre venirea Mântuitorului, în centrul catehezelor și al predicilor rostite fiind Iisus Hristos, modelul suprem și sublim pe care s-au străduit să-L urmeze în toată viața lor, așa cum atât de frumos se exprimă apostolul Pavel: „... și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine...” (Galateni 2, 20).

Apostolii Petru și Pavel sunt două personalități puternice și luminoase ale Bisericii creștine. Ei L-au urmat pe Iisus în toate: în gând, în vorbă și în faptă, atingând, prin nevoințele lor minunate, piscul sfințeniei. De aceea, ei sunt pentru noi toți, preoți și credincioși deopotrivă, modele de dăruire până la jertfa pentru Hristos și Evanghelia Sa. Slujitorilor Bisericii, Sfinții Apostoli ne transmit, peste veacuri, să fim „pildă credincioșilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința și curăția” (I Timotei 4, 12), iar credincioșii sunt învățați să fie „toți într-un gând, împreună-pătimitori, iubitori de frați, milostivi, smeriți. Nu răsplătiți răul cu rău sau ocară cu ocară, ci dimpotrivă, binecuvântați, căci spre aceasta ați fost chemați, ca să moșteniți binecuvântarea” (I Petru 3, 8-9).

Sfinții Apostoli Petru și Pavel L-au slujit pe Hristos cu viața, precum și cu moartea, lăsând credincioșilor și ucenicilor care s-au format în „școala lor” și pe care i-au rânduit diaconi, preoți și episcopi în Bisericile din Țara Sfântă, Asia Mică și Europa, o pildă vie de mărturisire a credinței până la jertfa supremă. Pentru modul exemplar în care au trăit și au mărturisit dreapta credință, pentru dăruirea de care au dat dovadă întru propovăduirea Evangheliei, pentru devotamentul și atașamentul lor față de Hristos, „Fiul lui Dumnezeu Celui viu”, noi îi cinștim, împreună cu toată Biserica, rugându-i să mijlocească pentru noi la Stăpânul și Tatăl nostru Dumnezeu, ca să dăruiască sufletelor noastre pace și mare milă.

În țara noastră, „grădina Maicii Domnului”, Sfinții Apostoli Petru și Pavel se bucură de mare și aleasă cinștire. Nenumărate biserici parohiale și mănăstirești s-au zidit în numele lor, numeroși sunt și bunii creștini care le poartă numele și se hrănesc duhovnicește din scrierile pe care, inspirați de Dumnezeu, le-au dăruit creștinătății universale. Iconografia ortodoxă îi înfățișează pe cei doi apostoli împreună, ca simbol al unității creștinilor, pentru că amândoi au întemeiat comunități creștine în Orient și în Occident, amândoi au hirotonit diaconi, preoți și episcopi, amândoi au vindecat pe cei bolnavi și s-au îngrijit de cei săraci și obidiți, amândoi au subliniat, verbal și în scris, universalitatea învățăturii noastre de credință și chemarea tuturor oamenilor la mântuire, amândoi au primit moartea martirică pentru Hristos, în aceeași zi și în același an.

Bunul Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfinților Săi Apostoli Martiri Petru și Pavel, să reverse peste noi, în această zi de luminat și binecuvântat praznic bisericesc, Harul și darurile Sale cele bogate, ca să fim și noi pilde de credință, de viețuire curată și de râvnă în primirea și răspândirea Sfintei Evanghelii, așa cum sunt sfinții pe care astăzi, „cu credință și cu dragoste” îi cinștim.